DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
10. Sınıf · Tarih · 6. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Türkistan'dan Türkiye'ye Uzanan Süreçte Türklerin Sosyal Yaşamları ve Ekonomik Faaliyetleri

Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte konargöçer, köylü ve şehirli Türklerin sosyal yaşam biçimlerini karşılaştırır. · Türkiye Selçuklu Devleti ve Anadolu beylikleri döneminde tarım, hayvancılık, zanaat ve uluslararası ticareti geliştirme politikalarını analiz eder. · Ahilik teşkilatının, vakıf kurumlarının ve Horasan erenlerinin Anadolu'nun şehirleşmesi ve sosyoekonomik yapısındaki rolünü değerlendirir.

HATIRLAYALIM

- Anadolu'da Türk toplumu konargöçerler (hayvancılık/halıcılık), köylüler (tarım) ve şehirliler (zanaat/ticaret) olarak bütünleşmiştir.
- Türkiye Selçukluları Antalya, Alanya, Sinop ve Suğdak limanlarını fethetmiş, kervansaraylar kurmuş ve devlet ticaret sigortası uygulamıştır.
- Ahi Evran'ın kurduğu Ahilik teşkilatı esnaf dayanışmasını, mesleki eğitimi ve kalite/fiyat (narh) denetimini sağlamıştır.

1 EŞLEŞTİRME

Türkiye Selçuklu dönemi sosyoekonomik kavram ve kurumlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

ANADOLU'DA ÜÇLÜ SOSYAL VE EKONOMİK YAPI

1. Konargöçerler	2. Köylüler	3. Şehirliler
Yaylak-kışlak hayvancılık	Yerleşik tarımsal üretim	Zanaat, ticaret ve ilim
Halı-kilim ve uç savunması	İkta sistemiyle süreklilik	Ahilik ve vakıf külliyeleri

☐ 1. İkta Sistemi

☐ 2. Kervansaray (Sultan Hanı)

☐ 3. Ahilik Teşkilatı

☐ 4. Bacıyan-ı Rum

a) Ticaret yollarında tüccarların 3 gün ücretsiz konakladığı güvenli yapı

b) Mîrî toprağın gelirleriyle üretim sürekliliği ve atlı asker yetiştirme

c) Ahi Evran'ın kurduğu, esnafı ahlaki ve mesleki yönden denetleyen birlik

d) Fatma Bacı öncülüğünde kurulan Anadolu Kadınları Birliği

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Selçuklu dönemi sosyal ve ekonomik yaşamıyla ilgili ifadeleri Doğru/Yanlış olarak belirleyiniz.

AHİLİK VE ANADOLU TEŞKİLATLARI

Ahi Evran	Fütüvvetname	Bacıyan-ı Rum	Narh ve Kalite
Ahilik Teşkilatı kurucusu	Ahilik ahlak tüzüğü	Fatma Bacı kadın birliği	Fiyat ve üretim denetimi

	D	Y
Orta Çağ Avrupa'sının aksine Anadolu Türk toplumunda feodal sınıf ayrımı ve kölelik düzeni yoktur.	☐	☐
Ahilik teşkilatının ahlak ve meslek kurallarını içeren eserlere 'Siyasetname' adı verilir.	☐	☐
Konargöçer Türkmenler hayvancılık ve halı-kilim dokumacılığıyla şehir ekonomisini beslemiştir.	☐	☐
Ahilik teşkilatında fiyatların serbest bırakılıp tekelciliğin teşvik edilmesine 'narh' denir.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Selçuklularının uluslararası ticareti geliştirmek için yaptığı çalışmalardan biri DEĞİLDİR?

SELÇUKLU ULUSLARARASI TİCARET HAMLELERİ

Limanlar ve Antlaşmalar	Kervansaray ve Devlet Sigortası
Antalya, Alanya, Sinop, Suğdak fethi	Yollar üzerinde Sultan Hanları inşası
Kıbrıs ve Venedik'e düşük gümrük	Eşkıya/korsan zararına devlet tazmini

(A) Gümrük vergilerini aşırı yükseltip yabancı tüccarı engellemek

(B) Antalya, Alanya, Sinop ve Suğdak gibi limanları fethetmek

(C) Ticaret yolları üzerinde güvenli kervansaraylar inşa etmek

(D) Zarara uğrayan tüccarın malına devlet sigortası uygulamak

4 KISA CEVAP

Türkiye Selçuklularında uygulanan 'İkta Sistemi'nin devlet ekonomisine ve ordusuna sağladığı iki temel faydayı yazınız.

İKTA SİSTEMİNİN ÇOK YÖNLÜ FAYDALARI

Tarımsal ve Ekonomik Boyut	Askerî ve İdari Boyut
Toprak boş kalmaz, üretim sürer	Hazineden para çıkmadan atlı ordu
Vergiler düzenli olarak toplanır	Taşrada devlet otoritesi ve güvenlik

5 TABLOYU TAMAMLA

Anadolu'daki üçlü sosyal yaşam tarzını ve ekonomik faaliyetlerini karşılaştıran tabloyu tamamlayınız.

Toplumsal Kesim	Yaşam Alanı	Temel Ekonomik ve Sosyal Rolü
Konargöçerler (Türkmenler)	Yaylak ve kışlaklar	
Köylüler		Buğday, arpa, pamuk ve meyve tarımı
Şehirliler	Konya, Sivas, Kayseri gibi merkezler	
Ahiler (Esnaf ve Zanaatkâr)		Kaliteli üretim, fiyat (narh) ve meslek eğitimi

6 SIRALAMA

Ahilik teşkilatında bir gencin mesleğe girişinden kendi dükkânını açmasına kadar geçen aşamaları sıraya diziniz.

AHİLİKTE MESLEKİ EĞİTİM BASAMAKLARI

1. Yiğit / Yamak	2. Çıraklık	3. Kalfalık	4. Ustalık (Şed)
Teşkilata ilk adım	Temel sanat ve edep	Meslekte uzmanlaşma	Şed kuşatma ve icazet

- [ ] Bir ustanın yanında 'çırak' olarak çalışıp mesleğin temel becerilerini ve fütüvvet ilkelerini öğrenmesi
- [ ] Genç adayların teşkilata 'yiğit / yamak' sıfatıyla kabul edilip ahlaki terbiyeye başlaması
- [ ] Şed kuşatma töreniyle icazet (diploma) alarak 'usta' olması ve kendi iş yerini açması
- [ ] Meslekte deneyim kazanarak 'kalfa' unvanına yükselmesi ve ustalık sınavına hazırlanması

7 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları uygun tarih kavramlarıyla tamamlayınız.

darüşşifa · mülk · mîrî · fütüvvetname

1. Ahilik teşkilatının uyulması gereken ahlaki ve mesleki kurallarını içeren tüzüğe _____ denir.
2. Selçuklu şehirlerinde hastaların ücretsiz tedavi edildiği ve tıp eğitimi verilen vakıf kurumuna _____ denir.
3. Mülkiyeti devlete ait olan topraklara Türk-İslam devletlerinde _____ arazi adı verilir.

8 EŞLEŞTİRME

Selçuklu şehirlerindeki vakıf ve ticaret yapılarını temel işlevleriyle eşleştiriniz.

TÜRK-İSLAM ŞEHİR VE VAKIF KURUMLARI

Darüşşifa	Bedesten / Arasta	İmarethane	Kervansaray
Vakıf hastanesi / tıp	Kapalı çarşı ve esnaf sokağı	Ücretsiz sıcak yemek	Ticaret yolu konaklama hanı

- [ ] 1. Darüşşifa (Bimarhane)
- [ ] 2. Bedesten
- [ ] 3. Arasta
- [ ] 4. İmarethane (Aşevi)

a) Değerli kumaş, mücevher ve malların satıldığı kapalı çarşı

b) Yoksullara, yolculara ve öğrencilere ücretsiz yemek dağıtan kurum

c) Hastaların tedavi edildiği vakıf hastanesi ve tıp okulu

d) Aynı meslek grubundaki esnaf dükkânlarının dizildiği sokak

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

Ahilik teşkilatında 'pabucun dama atılması' ve 'narh koyma' uygulamalarının temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

AHİLİK TEŞKİLATININ SOSYOEKONOMİK ROLÜ

Ekonomik Denetim İşlevi	Mesleki ve Ahlaki İşlevi
Kalitesiz (tağşişli) malı yasaklama	Usta-çırak ile mesleki eğitim verme
Narh ile haksız fiyat artışını önleme	Orta sandığı ile esnaf dayanışması

(A) Yabancı tüccarların Anadolu'da ticaret yapmasını yasaklamak

(B) Tüketiciyi koruyup üretimde kaliteyi ve adil fiyatı güvenceye almak

(C) Tarımsal toprakları özel mülkiyete devredip iktayı kaldırmak

(D) Konargöçer Türkmenlerin şehirlere girmesini engellemek

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

1243 Kösedağ Savaşı öncesinde Anadolu'da ilim, ticaret ve imar faaliyetlerinin zirveye ulaştığı hükümdar kimdir?

(A) Süleyman Şah

(B) I. Kılıç Arslan

(C) I. Alâeddin Keykubad

(D) II. Gıyâseddin Keyhüsrev

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak kavramları yazınız ve Ahi Evran'ın kurduğu esnaf teşkilatının adını belirten şifreyi bulunuz.

Aynı meslekten esnaf dükkânlarının karşılıklı sıralandığı çarşı sokağı — ☐☐☐☐☐☐

Şehir merkezlerinde tüccarların konakladığı ve mal depoladığı ticaret yapısı — ☐☐☐

Mîrî arazilerin gelirleriyle asker beslenen Selçuklu toprak sistemi — ☐☐☐☐

Esnaf teşkilatının Osmanlı dönemindeki devamı olan meslek odası — ☐☐☐☐☐

Vakıf külliyelerinde halka ücretsiz sıcak yemek dağıtan aşevi — ☐☐☐☐☐☐

Merkezinde cami bulunan medrese, şifahane ve imaret yapıları bütünü — ☐☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Mevlânâ, Yunus Emre ve Hacı Bektâş-ı Velî gibi Horasan erenlerinin Anadolu'nun Türkleşmesindeki rolünü açıklayınız.

HORASAN ERENLERİ VE VAKIF MEDENİYETİ

Manevi Mimarlar (Abdalan-ı Rum)	Vakıf Külliyeleri
Mevlânâ, Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Velî	Cami, medrese, şifahane, imaret
Zaviyelerle iskân ve toplumsal birlik	Anadolu'nun Türk-İslam yurdu olması

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.